

O KVALITE AKADEMICKÝCH TEXTOV

Jana PALENČÁROVÁ

Abstrakt

Štúdia sa venuje akademickému písaniu/písaniu odborných a vedeckých textov. Na základe detailného štúdia textov seminárnych a kvalifikačných prác akcentuje najviac vyskytované sa nedostatky študentských diel. V tejto fáze výskumu sa vyhýba hodnoteniu a záverom; len sprostredkúva zistené. Zároveň kladie otázky do diskusie, týkajúce sa zlepšenia kvality písaných komunikátov na všetkých stupňoch vysokoškolského štúdia.

Kľúčové slová: normostrana, anotácia verzus abstrakt, predhovor, obsah, štruktúra textu, argumentačná schéma, čitateľnosť textu, autorský plurál, interpunkcia.

ABOUT THE QUALITY OF ACADEMIC TEXT

Abstract

This study is devoted to academic writing/ writing of scholarly and scientific texts. Based on a detailed study of research papers and theses, it emphasizes most commonly experienced flaws of students' works. Conducted at this stage of a research, the study avoids both evaluations and conclusions, it only interprets the findings. At the same time it raises several discussion questions, concerning improved quality of written communicators at all the three levels of university studies.

Key Words: Standard Page, Annotation versus Abstract, Preface, Résumé, Text Structure, Argumentation Scheme, Text Readability, Punctuation.

Namiesto úvodu drobné zamyslenie sa nad pojmom normostrana. **Normostrana** je strana, ktorá spĺňa normu (základná jednotka, ktorou meriame text) a je definovaná ako množstvo textu na strane => tridsať riadkov, šesťdesiat znakov (počíta sa všetko, t. j. písmená, čísla, znaky, každá medzera, interpunkčné znamienko, ba aj riadok, kde je číslo strany) = 1800 znakov. Dvadsať normalizovaných strán tvorí tzv. **autorský hárok** (AH = 36 000 znakov).

Normostrana zodpovedá/la textu písanému na mechanickom písacom stroji písmom Courier 12 na stranu A4 pri riadkovaní 2. Takto ju chápeme dodnes, hoci rukopisy dávno odovzdávame písané na počítači, nie na písacom stroji. Na to, aby sme dodržali počet riadkov a znakov musíme (na počítači) použiť také písmo, ktorého znaky majú rovnakú veľkosť. Pri použití písma Times New Roman 12 sa nám do riadku (pri štandardnom nastavení strany formátu A4) zmestí viac ako šesťdesiat znakov.

Pokiaľ by sme chceli počet slov preniesť na normostranu, mohli by sme sa riadiť nasledovným pravidlom. Priemerná dĺžka slov v slovenských a českých textoch je asi 5,3 písmena. Za každým slovom nasleduje interpunkčné znamienko či medzera. Potom nám vyjde na jedno slovo asi 6,3 znaku počítačového súboru. Podľa charakteru textu a pisateľského štýlu autora sa priemerný počet znakov môže pohybovať v rozmedzí 5,7 – 7,0. Normostranu = 1800 znakov by potom tvorilo 280 – 310 slov. Autorský hárok (20 normostrán) = 36 000 znakov, a to je 5 600 – 6 200 slov. **Bakalárska práca:** rozsah 54 000 – 72 000 znakov, t. j. 30 – 40 normostrán; minimálne 8 400 slov. **Diplomová práca:** 90 000 – 126 000 znakov, t. j. 50 – 70 normostrán; minimálne 14 000 slov. **Dizertačná práca:** 144 000 – 270 000 znakov, t. j. 80 – 150 normostrán; minimálne 22 400 slov.

Školské práce menšieho rozsahu, napr. **seminárna práca/referát** v rozsahu aspoň 7 normostrán by bola definovaná minimálne 1 960 slovami.

Vo svete, najmä v anglosaských krajinách, je zvykom merať dĺžku textu prostredníctvom počtu slov, čo sa nám javí prirodzenejšie a jednoduchšie. V súvislosti s naznačeným otázkou znie, nechceme byť viac "in"?

Avšak, dôležitejším prvkom, ako rozsah práce, je jej kvalita a úroveň spracovania. Pri písaní odborných a vedeckých textov je dôležité dbať na **vyváženosť/proporcionálnosť jednotlivých častí práce** (výstavba/štruktúra/organizácia textu), **argumentáciu** (argumentačná schéma ako kompozičný postup) a **čitateľnosť** (štylizácia/štýlová výstavba a koherencia/prepojenosť textu), ktorá ovplyvňuje porozumenie.

Čo sa týka etiky a formálnej stránky prác je potrebné poznať **techniky citovania a odkazovania** (dokumentácia prameňov); nezanedbateľnou je i **grafická úprava textu** (riadkovanie, okraje, odseková segmentácia/odsadzovanie textu, číslovanie a interpunkcia).

In medias res : alebo informácie a zistenia z praxe. Na základe nášho (nateraz neukončeného) výskumu, zameraného na kvalitu školských a (najmä) záverečných prác sme pripravili niekoľko poznámok, ktoré zachytávajú najčastejšie sa vyskytujúce nedostatky v prácach našich študentov.

Téma: Zručnosť písať : proces transakčného písania (v rukopise).

Cieľová skupina: študenti vysokých škôl.

Metóda výskumu: analýza textových dokumentov (seminárne, bakalárske, diplomové a dizertačné práce); dotazník.

Celkový počet prác: doteraz 457 (spolu).

Časové obdobie: minuciózna analýza náhodne vybraných textov od r. 2000 (nateraz tri roky)

Ciele výskumu:

1. Zistiť, aká je kvalita a úroveň spracovania školských a záverečných prác na vysokých školách v piatich aspektoch: organizácia textu, argumentácia, čitateľnosť, dokumentácia prameňov a grafická úprava textu
2. Získanú poznatkovú bázu využiť ako východisko k didakticko-transformačnej časti výskumu (venovať pozornosť interaktívnym činnostiam, cvičeniam a sprievodným aktivitám zameraným na proces transakčného písania, t. j. na nácvik písania argumentačných textov).
3. Na základe výsledkov a metodiky premyslieť možnú pozíciu akademického písania ako predmetu v študijných programoch na vysokých školách v Slovenskej republike; jeho časové zaradenie, obsahové naplnenie, definovať ciele.

Sprostredkovanie čiastkových výsledkov. Nateraz nám vychodí, že **57 % odovzdaných záverečných prác nezodpovedá požiadavkám kladeným na záverečné práce**. Aké sú najčastejšie nedostatky? Pokúsime sa na pozadí celku o rozbor jednotlivostí, hoci si uvedomujeme vzájomnú prepojenosť jednotlivých aspektov:

1. Štruktúra textu.
2. Argumentácia.
3. Čitateľnosť a porozumenie textu.
4. Techniky citovania.
5. Grafická stránka prác.

Táto štúdia nám nedovoľuje detailnú reflexiu, teda vyberieme len najviac problémové prvky školských prác. Tie, ktorých výskyt sme zaznamenali nad 50 % z celkového počtu.

Na obale (pevná väzba práce) je povinné mať **názov práce, meno autora a rok vydania práce**. **Nepíše sa na obal** (je redundantné) spojenie: bakalárska/diplomová/dizertačná práca (tzv. **typ práce**). Z informačného a dokumentačného hľadiska nemá toto označenie na obale žiadnu výpovednú hodnotu; ide len o zlozvyk, ktorý sa prenáša z generácie na generáciu, neopiera sa o žiadny štandard. **Na obale uvádzame iba základné údaje**, ktoré umožňujú rýchlu identifikáciu publikácie.

Abstrakt je skrátené, ale presné vyjadrenie obsahu záverečnej práce (stručné zhrnutie, aby čitateľ získal prehľad o tom, čo nájde v jednotlivých častiach práce). **V záhlaví sa uvedú identifikačné údaje autora** (priezvisko, meno, názov a typ práce, fakulta, katedra, meno a tituly vedúceho práce, vydavateľské údaje a počet strán práce). **Nasleduje vlastný text abstraktu**, ktorý obsahuje najdôležitejšie body z jadra práce (ide o opis toho, kde a čo čitateľ nájde; hlavný cieľ, metodika, výsledky, závery); **potom** píšeme **klúčové slová**. Klúčové slová sa píšu (zväčša) malými písmenami, oddeľujú sa čiarkou, končia bodkou. Nemá zmysel udávať dĺžku abstraktu v počte riadkov, znakov či slov. Základom je hutnosť, vecnosť a obsažnosť.

Anotácia sa nachádza medzi názvom a vlastným textom prác menšieho rozsahu, napr. seminárnych prác. Je to stručná, kondenzovaná informácia o problematike, ktorú autor spracúva, akcentuje základné myšlienky, na ktoré sa vo svojom texte sústreďuje (zámer/intencia/cieľ práce). **Anotácia je povinnou súčasťou prác menšieho rozsahu.** Slovo anotácia je zvýraznené tučným písmom a za ním nasleduje dvojbodka. Veľkosť písma ako ostatný text. Býva napísaná (zväčša) v materinskom jazyku. Odporúčaný rozsah je max. 4-5 viet.

Poznámka. Na základe našich skúseností z praxe odporúčame venovať pozornosť viac globálnym anotáciám. Podľa nás nútia študentov, aby sa zamysleli nad tým, o čom ich text je, aká je jeho hlavná myšlienka a aké je riešenie naznačeného problému/zistenia, ku ktorým dospeli/odporúčania do praxe. V lineárnych anotáciách je zachytená línia výkladu, jeho štruktúra. Autor len vymenúva problémy, informuje čitateľa o čom všetkom text je. Prirodzene, hlavná myšlienka je explicitne vyjadrená aj v tomto type anotácie.

Predhovor nie je v prelimináriách povinný; sú práce, ktoré ho majú, iné nie. Umiestňuje sa na samostatnej strane, hneď za abstraktom. **Navrhujeme predhovor zo záverečných prác I. a II. stupňa vysokoškolského štúdia úplne vynechať.** Je typický skôr pre monografie či učebnice. Nazdávame sa, že v bakalárskych a diplomových prácach jeho absencia nebude prehreškom voči norme. Na rozdiel od úvodu, ktorý je konkrétny a jednoznačne nadväzuje na tému, pretože ním začína hlavná časť práce, v predhovore je pisateľ „viac osobnejší“. Predhovor je subjektívna charakteristika východísk, má viac-menej spoločenský charakter; je to všeobecná informácia o práci, obsahuje hlavnú charakteristiku práce a okolnosti jej vzniku; vhodné je spomenúť spoluprácu s externými pracoviskami. Týmto sa často začínajú úvody v záverečných prácach, preto sa nám predhovor javí ako redundantný.

K obsahu. Strana, na ktorej je umiestnený obsah, ako zoznam kapitol, podkapitol, príloh a pod. spojený s uvedením strán, sa nečísluje (ale do stránkovania sa započítava); je súčasťou preliminárií. Aj v prípade obsahu je potrebné dodržať isté štandardy; odporúča sa prácu štruktúrovať a do obsahu zaradiť názvy **max. do tretej úrovne** (formálne odlišené aj typom písma).

Poznámka. Za samostatným číslom prvej úrovne sa spravidla nedáva bodka; inak sa bodka kladie vždy medzi čísla označujúce jednotlivé úrovne; za posledné číslo sa bodka zväčša nedáva. Avšak, je to na rozhodnutí autora. Môže (zdôvodnenie: *v slovenčine poradie označujeme radovou číslovkou, v písanej podobe je to číslica s bodkou*) a nemusí klásť za posledným číslom bodku, potrebné je dodržať jednotnosť v celej práci. **Odporúčame nedávať za posledné číslo bodku;** pre odborné a vedecké práce je to štandard.

Úvod (introduction) je prvou komplexnou informáciou o práci. Mal by byť vecný a jasný. Jeho cieľom je zaujať čitateľa a zorientovať ho v problematike; autor uvedie tému (zaujímavé fakty, informácie, dôležitosť), jej cieľ, obsah a načrtne (ale nemusí) štruktúru práce.

Úvod sa vzťahuje na spracovanú tému konkrétne, obsahuje stručný a výstižný opis problematiky, charakterizuje stav poznania alebo praxe v oblasti, ktorá je predmetom školskej práce (uvedie a zhodnotí relevantné informácie predchádzajúcich bádání; poukáže na nedostatky/medzery v doterajšom výskume) a oboznamuje s významom, cieľmi a zámermi predkladaného diela (nastolí výskumnú otázku/y; načrtne hlavnú myšlienku).

Autori v úvode často zdôrazňujú, prečo je práca dôležitá, a prečo sa rozhodli spracovať danú tému (tzv. vlastná motivácia); pripomíname, že potom je namieste zrozumiteľne uviesť odborné

a objektívne dôvody a motívy pre spracovanie témy a zodpovedanie výskumných otázok (prínos a dôvod, prečo je dobré to vedieť). Úvod ako názov kapitoly sa nečísluje a jeho rozsah tvoria v záverečných prácach spravidla dve strany. Píše sa na záver, ako posledná časť textu (spolu so záverom), avšak z lineárneho aspektu je na prvom mieste.

V **závere** je potrebné v stručnosti zhrnúť dosiahnuté výsledky vo vzťahu k stanoveným cieľom (snažíme sa akoby z nadhľadu „prejsť“ svojimi závermi, zisteniami a výstupmi). Záver nám slúži na sumarizáciu hlavnej myšlienky a hlavných argumentov, prípadne naznačí ďalší možný výskum v danej oblasti. Rozsah záveru tvoria v záverečných prácach približne dve strany. Záver ako kapitola sa nečísluje.

Kým v úvode postupujeme od všeobecného ku konkrétnemu, v závere píšeme presne naopak. Od konkrétneho k všeobecnému. Napriek zdanlivej dichotómii je **medzi záverom a úvodom úzka previazanosť. Možno konštatovať, že záver je zrkadlom úvodu.**

Jadro by si vyžadovalo samostatnú pozornosť. Vo vedeckých a odborných prácach má jadro spravidla tieto časti:

- a) súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí = tzv. teoretické východiská (material);
- b) cieľ práce => hypotézy;
- c) metodika práce a metódy skúmania (methods);
- d) výsledky práce (results) a diskusia (discussion) = skutočné JADRO PRÁCE.

Dotkneme sa len časti **cieľ práce**, ktorá má jasne, výstižne a presne charakterizovať predmet riešenia. V tejto časti práce autor formuluje základné výskumné problémy/otázky a z nich vyplývajúce hypotézy (pokiaľ to výskum vyžaduje) a hlavný cieľ práce. Prirodzenou súčasťou môžu byť aj rozpracované čiastkové ciele, ktoré podmieňujú dosiahnutie hlavného cieľa. **Hypotéza je** predikcia záverov výskumu; **ide o odborný predpoklad**. A ten, zdôrazňuje P. Gavora (2010) musí byť premyslený, reflektovaný a zdôvodniteľný. Tvar hypotézy je presne daný. Pravidlá, podľa ktorých sa hypotézy formulujú, sú nasledovné:

1. hypotéza je oznamovacia veta,
2. obsahuje dve premenné,
3. jedna premenná má dve roviny, medzi ktorými je vzťah vyjadrený 2. stupňom prídavného mena alebo príslovky (menší ako, slabší ako, intenzívnejšie ako a pod.), druhá premenná nemá roviny,
4. premenné sa dajú presne zisťovať (merať, kategorizovať).

Hypotézy sa však dajú formulovať aj pomocou výrazov vyjadrujúcich príčinu a následok (ak - tak; čím - tým). Všetky hypotézy sa dajú formulovať oboma spôsobmi (viac pozri Gavora, 2010).

Poznámka. Prečo musí mať výskum hypotézu? Nestačí len výskumná otázka? P. Gavora (2010) hovorí, že „hypotéza obsahuje vlastnosti, ktoré výskumná otázka nemá. Je operatívnejšia, núti výskumníka odpovedať priamo: áno, alebo nie. V jazyku metodológie výskumu sa to vyjadruje takto: Hypotéza bola **potvrdená** alebo hypotéza bola **zamietnutá**. Proces potvrdzovania a zamietania hypotéz sa v jazyku metodológie výskumu nazýva **testovanie hypotéz**. Ide o metodologický test, nemýľte si ho s testami vedomostí a zručností. Hypotézy súvisia s výskumnými otázkami a obyčajne sa z nich odvodzujú“.

Zoznam použitej literatúry obsahuje úplný zoznam bibliografických odkazov. Rozsah tejto časti je daný počtom použitých literárnych zdrojov, ktoré musia korešpondovať s citáciami a parafrázami použitými v texte.

Zoznam bibliografických odkazov sa stránkuje (zobrazuje sa číslo strany), avšak k jednotlivým autorom sa čísla nedávajú, t. j. nečíslujú sa jednotlivé dokumenty použité v práci. **Položky sa uvádzajú v abecednom poradí** podľa priezviska autora, resp. názvu, ak je dielo bez autora. Každý záznam v zozname odkazov treba umiestniť na samostatný riadok; píšeme od ľavej zvislice, text zarovnávame len zľava; na každý ďalší riadok jedného záznamu (pokiaľ presahuje jeden riadok) využívame odsekovú segmentáciu (druhý a ďalšie riadky sú odsadené zľava o 1,27

cm alebo 0.50"). Používame buď jednoduché riadkovanie, alebo (najčastejšie) riadkovanie 1,5 (ako v celom texte). Nedostatky v zápise použitých zdrojov sa (doteraz) vyskytovali v každej tretej práci.

Poznámka k termínu **Bibliografia**. Zreteľne treba odlišovať zoznam bibliografických odkazov od bibliografií (bibliografických súpisov, prehľadových bibliografií, súpisov odporúčanej literatúry a pod.) Zväčša sa termínom *Bibliografia* (v prácach väčšieho rozsahu) pomenúva súpis záznamov o zdrojoch, ktoré neboli citované, ale sú odporúčané k téme, poskytujú ďalšie doplňujúce informácie o danej téme; môžu byť pre čitateľa zaujímavé.

Pravidlá bibliografického popisu pre bibliografiu sú iné ako pre bibliografické odkazy. Na spracovanie záznamov pre bibliografiu platia štandardy pre Medzinárodný štandardný bibliografický popis – ISBD (International Standard Bibliographic Description). Ak sa k textu/k práci pripája takáto bibliografia, musí byť zreteľne označená, najlepšie, ak je pripojená ako príloha.

Spôsob argumentácie významne ovplyvňuje zrozumiteľnosť a obsažnosť textu. Základná argumentačná schéma: tvrdenie/téza, dôvod/argumentovanie, dôkaz/objasnenie (viac o tom Horecký, 1988; Slančová, 1996) je v tejto trojčlennej štruktúre realizovaná zriedka (64 % odovzdaných prác vykazuje nedostatky). Tvrdenie = hlavná myšlienka; stanovisko/téza sa uvádza na začiatku odseku a ďalej sa s ním (v danom odseku) pracuje, lebo tvrdenie sa musí opierať o dôkazy. Je dôležité neodbiehať od naznačeného. Argumentačná schéma končí zhrnutím/objasnením, ktoré nadväzuje na predchádzajúce dve časti, ale zároveň sa vracia k myšlienke vypovedanej na začiatku odseku. Tvrdenia a vlastné závery študenta si vyžadujú náležitú argumentáciu, a to s podporou zistení výskumu, logickou a teoretickou argumentáciou alebo odkazmi na relevantných autorov.

Poznámka. Vo svete sa písaniu argumentačných textov učia deti od základnej školy (a nielen na hodinách jazyka). U nás sa s požiadavkou napísať argumentačný text stretávajú študenti (prvýkrát) až na vysokej škole. A priznajme si, je to pre nich šok. Jedna z najťažších úloh...

Čo sa týka **čitateľnosti textu** na tomto mieste by sme pripomenuli základnú požiadavku štýlovej výstavby textu: vyhýbame sa dlhým vetám a súvetiam. Pokojne zopakujeme podmet, vypúšťajme zámená (najmä ukazovacie), vetné členy vyjadrujúce množstvo (napr. veľa, príliš, až, často a pod.) a vedľajšie vety. Prirovnáme odborný text k telegramu, a teda učme študentov písať tak, akoby sme mali za každé slovo zaplatiť. Vynechávajme všetko, čo nie je relevantné.

Používame všetky interpunkčné znamienka, avšak tri bodky (nedokončená výpoveď) a výkričníky (rozkazy, zvolania, údiv) do odborných textov nepatria. Vyhýbame sa rovnako používaniu gerundia (vplyv angličtiny), radšej používajme zvrtné zámeno *sa* alebo vedľajšiu vetu. Napr. píšeme "**nástroj sa používa**", nie "nástroj je používaný". Píšeme "**nástroj, ktorý sa používa**", nie "používaný nástroj".

Vysvetľujeme a definujeme všetky odborné termíny, s ktorými sa čitateľ v texte stretne. Nie sme ironickí, sarkastickí, ani vtípní. Naše vyjadrovanie musí byť vecné a bezpríznačkové. Je prijateľné občas použiť niektorú z rétorických či štylistických figúr. Robia náš text výraznejším a presvedčivejším, avšak nevysvetľujeme ich.

Odborné práce spravidla používajú tzv. **autorský plurál** (my = 1. osoba množného čísla; prítomný, alebo minulý čas). 53 % analyzovaných prác používa JA-vyjadrenie. Písanie je akt spoločenskej komunikácie a autorský plurál (*pluralis auctoris* či *pluralis modestiae*) ako taký pomáha nevnašať do odborného textu/výkladu žiadne príznakové slová a osobný tón. Autorský plurál, tzv. **plurál skromnosti** je znakom skromnosti (a zároveň pisateľskej zručnosti) pisateľa a čitateľa prirodzene vtáhuje do deja (pisateľ predpokladá, že čitateľ zdieľa jeho názory).

Poznámka. V slovenskom jazyku si latinská rétorická tradícia vyžaduje v tomto type textov používanie autorského plurálu, teda používanie prvej osoby množného čísla v referencii na autora textu. Autorský plurál je v našom jazyku konvencia a zaužívaný štandard, ktorý vyjadruje objektivitu a neosobnosť odborného textu.

Ak má študent pocit, že autorský plurál je neprirodzený, takto napísaný text mu „nesedí“, môže (norma nie je dogmou) písať v prvej osobe jednotného čísla (ja), čím však znižuje úroveň a

erudovanosť svojho textu, lebo (zväčša) sklzáva k citovo podfarbenej štylizácii vlastných myšlienok. Takýto text má bližšie k slohovej práci stredoškolača ako k odbornému textu vysokoškolského študenta.

Dodržiavanie gramatických pravidiel slovenského jazyka a pravidiel slovenského pravopisu sa považuje ako v ústnom, tak i v písanom prejave za samozrejmosť. Avšak, pri rozbere jazykovej stránky záverečných prác nám vyvstáva otázka, kde robíme chybu, keď učíme jazykový systém? Učíme ho správne, keď text napr. seminárnej práce vysokoškolského študenta v rozsahu približne siedmich strán (z toho prvá je titulný list) obsahuje v priemere 28 chýb?

Techniky citovania a odkazovania sú „večným“ problémom, čoho dôkazom je nesprávnosť zápisov v 69 % odovzdaných prác.

Grafická stránka prác (riadkovanie, okraje, odseková segmentácia/odsadzovanie textu, číslovanie a interpunkcia; pozri aj Staroňová, 2011).

Ako najväčší problém (61 %) sa v odborných a vedeckých textoch javí jednotný systém **interpunkcie**. Každý prvok v odkaze musí byť zreteľne oddelený od nasledujúceho prvku interpunkčným znamienkom (bodka, čiarka, dvojbodka a pod.). Jednotne sa oddeľujú aj podriadené prvky v rámci základných prvkov.

Štandard ISO 690 neurčuje priamo, aké interpunkčné znamienka sa majú používať. Ich použitie je vecou národnej interpretácie štandardu, ktorá je zohľadnená v STN ISO 690. Všeobecné zásady používania interpunkcie podľa pravidiel slovenského pravopisu sa vzťahujú aj na bibliografické odkazy. Niektoré interpunkčné znamienka sa však v odkazoch používajú odlišne od pravidiel slovenského pravopisu.

Odporúčané interpunkčné znaky (medzera je označená znakom _):

- na oddeľovanie prvkov (skupín údajov) bodka a medzera (._);
- každý prvok (skupina údajov) je ukončený bodkou (.);
- ak nasleduje za prvkom hranatá zátvorka, bodka sa nedáva;
- preklad názvu, druh nosiča či dátum citovania sa dávajú do hranatých zátvoriek ([]); **pred hranatou zátvorkou nikdy nie je bodka**;
- na oddeľovanie viacerých autorov, ak sú v menách iniciálové skratky krstných mien, používame čiarku a medzeru (, _); ak sú krstné mená neskrátené dávame medzeru, pomlčku a medzeru (_ - _);
- na oddelenie názvu a podnázvu či mesta a vydavateľstva používame medzeru, dvojbodku a medzeru (_ : _);
- niekoľko miest vydania alebo niekoľko vydateľov oddelíme bodkočiarkou a medzerou (; _);
- rok vydania sa oddelíme od vydateľa (alebo od miesta vydania ak vydateľ chýba) čiarkou a medzerou (, _);
- nedokončená výpoveď, napr. pri skracovaní názvu/podnázvu sa ukončí troma bodkami, za ktorými nasleduje medzera (... _);
- vynechanie známej alebo pravidelne sa opakujúcej časti istého znaku (zvyčajne je vyjadrený číslom) naznačujeme apostrofom (odsuvníkom), pred ktorým je medzera (_ '); napr. Taliansko '90.
- **čísla strán v rozpätí uvádzame vždy so spojovníkom (-), bez medzier**;
- slovno-číselne vyjadrený dátum má takúto podobu, napr. Bratislava 13. apríla 2013.

Písanie skratiek

V slovenskom jazyku sa čiarka, bodka, dvojbodka, otáznik, výkričník, bodkočiarka píše hneď za slovo a **za každým interpunkčným znamienkom nasleduje medzera**.

Po bodke nasleduje medzera, aj keď je súčasťou skratiek, napr. s. r. o. Výnimkou sú monogramy, napr. Ján Hančinský napíšeme takto: J.H.

Ak je za skratkou viac interpunkčných znamienok (napr. tzv., t. j., a i.), medzera sa dáva až za posledné z nich.

Ak je skratka na konci vety, **bodka za skratkou je zároveň aj bodkou na konci vety**.

Čo povedať na záver? Nateraz nechceme hodnotiť, nechceme robiť závery. Naším cieľom bolo upozorniť na niektoré z nedostatkov školských a záverečných prác, otvoriť diskusiu k téme písania na vysokých školách a spoločne uvažovať o tom, ako zvýšiť úroveň odovzďavaných diel (a dielok) našich študentov.

Svoje úvahy skončíme myšlienkou J. Šanderovej (2009, s. 85), ktorá pripomína, že „odborný text by mal vyhovovať trom základným požiadavkám:

1. mal by podať úplné a konzistentné informácie o všetkých použitých zdrojoch,
2. mal by jasne odlíšiť vlastné myšlienky, formulácie, dáta a údaje od prevzatých,
3. čo najpresnejšie reprodukovat' použité texty.

Na pozadí týchto požiadaviek stoja praktické i etické dôvody“. Dodávame, že odborný text by mal mať istú informačnú hodnotu a kritické myslenie autora, prejavujúce sa v hodnotení a zaujatí postojov, by malo byť zjavné.

Použitá literatúra

CENTRÁLNY REGISTER ZÁVEREČNÝCH PRÁC. *Usmernenia jednotlivých VŠ pre študentov* [online]. Dostupné na: <http://www.crzp.sk/> [cit. 2012-07-31].

GAVORA, P. a kol. 2010. *Elektronická učebnica pedagogického výskumu* [online]. Bratislava : Univerzita Komenského, 2010. Dostupné na: <http://www.emetodologia.fedu.uniba.sk/>. ISBN 978-80-223-2951-4.

HORECKÝ, J. 1988. Argumentačný text. In *Kultúra slova*. 1988, roč. 22, s. 65-71.

SLANČOVÁ, D. 2004. *Praktická štylistika*. Prešov : Slovacontact, 2004. ISBN 80-901417-9-X.

STAROŇOVÁ, K. 2011. *Vedecké písanie : Ako písať akademické a vedecké texty*. Martin : Osveta, 2011. ISBN 978-80-8063-359-2.

ŠANDEROVÁ, J. 2009. *Jak čítať a písať odborný text ve spoločenských viedach*. Praha : SLON, 2009. ISBN 976-80-86429-40-3.

PALENČÁROVÁ, J., KROČITÝ, P. 2012. *Akademická príručka na tvorbu odborných textov* [online]. 2. vydanie. Trenčín : Vysoká škola manažmentu, 2012. Dostupné na: <http://www.vsm.sk/sk/studenti/akademicka-etika/pravidla-postupy/>. ISBN 978-80-89306-16-9.

PALENČÁROVÁ, J. 2013. *Zručnosť písať : proces transakčného písania*. V rukopise. *Pravidlá slovenského pravopisu*. 3. upravené a doplnené vydanie. Ed. M. Považaj. Bratislava : Veda, 2000. 592 s. ISBN 80-224-0655-4. Dostupné na: <http://www.juls.savba.sk/publications/psp.html> [cit. 2012-07-31].

Kontakt:

PaedDr. Jana Palenčárová, PhD.

Vysoká škola manažmentu v Trenčíne

Bezručova 64

911 01 Trenčín

jpalenarova@vsm.sk; 0918/23 45 73